

THOMAS HARDY TESS D'URBERVILLE

*Traducere din limba engleză și note
de Cristina Jinga*

Thomas Hardy (1840–1928) a fost un romancier și poet englez. Evenimentele din majoritatea scrierilor sale se desfășoară în comitatul fictiv Wessex și sunt marcate de descrieri poetice și fatalism. Principalele sale opere sunt: *Doi ochi albaștri*, *Departe de lumea dezlănțuită*, *Întoarcerea băştinașului*, *Idilă pe un turn*, *Primarul din Casterbridge*, *Pădurenii*, *Tess d'Urberville*, *Micile ironii ale vietii*, *Jude neștiutul*. Prin opera sa, caracterizată prin studiul amănunțit al personajelor și ambianțelor, simpatie umană pentru eroi, prin viziunea fatalistă și pesimistă, se opune convenționalității epocii victoriene.

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI. Fecioara	7
PARTEA A DOUA. Femeia	129
PARTEA A TREIA. Revenirea la viață	177
PARTEA A PATRA. Consecința.....	265
PARTEA A CINCEA. Femeia plătește.....	387
PARTEA A ȘASEA. Convertitul.....	515
PARTEA A ȘAPTEA. Împlinirea	621

CAPITOLUL I

Într-o seară, pe la sfârșitul lunii mai, un om între două vîrste se întorcea către casă, de la Shaston spre sătucul Marlott, pe drumul care trecea prin Valea Blakemore sau Blackmoor. Părea nesigur pe picioare și avea tendință ca, în mers, să se abată de la linia verticală, ceea ce îl făcea să nu arate drept, ci înclinaț spre stânga. Din când în când, dădea energetic din cap, ca în semn de întărire a vreunei păreri, deși nu se gândeau la ceva anume. Un coș de ouă gol îi atârna de braț, iar pălăria îi era foarte ponosită – pe borul ei se vedea o porțiune mai tocită, acolo unde omul apuca pălăria când trebuia s-o scoată de pe cap. Mergând aşa, la un moment dat se întâlni cu un pastor în vîrstă, care, călăring pe o iapă sură, fredona un cântecel de pribegie.

– Bună seara, sfintieie tale, spuse omul cu coșul.

– Bună seara, Sir John, răspunse pastorul.

Omul nostru mai făcu vreo doi pași, apoi se opri și se întoarse în loc:

– Nu-i aşa, sfintia ta, nu-ţi fie cu supărare, că ne-am întâlnit și data trecută, când a fost zi de târg, tot pe

drumul ăsta și cam tot pe la ceasul ăsta, iar eu am zis „Bună seara“, și dumneata ai răspuns „Bună seara, Sir John“, ca și acumă?

– Ba da, spuse pastorul.

– Și altă dată tot aşa, mai înainte, acum aproape o lună?

– Se poate.

– Atunci, mă întreb ce-ai vrut să spui când m-ai numit „Sir John“ în toate dățile astea, de vreme ce eu sunt doară Jack Durbeyfield, negustorul ambulant?

Pastorul își aduse calul vreo doi pași mai aproape de el.

– Așa mi-a venit mie, zise el și, după ce șovăi un moment, continuă: Astă vine de la o descoperire de-a mea, pe care am făcut-o nu de mult, pe când adunam date despre genealogii pentru noua istorie a ținutului. Eu sunt pastorul Tringham, anticarul de la Stagfoot Lane. Dumneata chiar nu știi, Durbeyfield, că ești urmașul străvechii familiei de cavaleri d'Urberville, care se trag din Sir Pagan d'Urberville, acel renomuit cavaler care a venit din Normandia cu William Cuceritorul, după cum stă scris în Cronica abătiei Battle?

– N-am mai auzit-o până acum, domnule!

– Ba este adevărat... Ridică-ți bărbia o clipă, ca să-ți pot vedea mai bine profilul. Da, ăsta-i nasul lui d'Urberville și obrazul... puțin modificat. Strămoșul dumitale, primul din familie, a fost unul dintre cei doisprezece cavaleri care l-au însoțit pe Lordul de Estremavilla în Normandia, la cucerirea comitatului Glamorganshire. Mai multe văstare din familia

dumitale au avut domenii prin toată regiunea aceasta a Angliei; numele lor apar în Arhivele Vistieriei Statului, de pe vremea regelui Stephen. În timpul domniei regelui John, unul dintre ei ajunse destul de bogat cât să-și îngăduie să dăruiască o moșie Cavalerilor Ospitalieri; iar sub Eduard al II-lea, strămoșul dumitale Brian a fost invitat la Westminster, să facă parte din Marele Consiliu. Ați decăzut, puțin, pe vremea lui Cromwell, dar nu foarte mult, și, pe timpul domniei lui Carol al II-lea, ați fost numiți Cavaleri ai Ordinului Royal Oak, pentru loialitate. Da, da, au existat generații întregi de Sir John în familia voastră și, dacă titlul de cavaler ar fi fost ereditar ca acela de baron – cum, de altfel, chiar a fost în timpurile vechi, când bărbații erau cavaleri din tată în fiu –, dumneata ai fi fost acum Sir John.

– Nu mai spune!

– Pe scurt, încheie pastorul, plesnindu-se cu cravașa peste picior, mai rar aşa familie în Anglia!

– Afurisit să fiu dacă mai e alta la fel! zise Durbeyfield. Iar eu, ăsta de acumă, am fost an de an oropsit, dat de colo până colo, de parcă n-aș fi fost altceva decât cel mai neînsemnat suflet din parohie... Dar de când se știu toate lucrurile astea despre mine, pastore Tringham?

Venerabila față bisericiească îl lămuri că, după cum avea el știință, lumea le uitase cu desăvârșire și abia de se mai putea spune că acestea s-au cunoscut vreodată. Cercetările sale personale începuseră în primăvara trecută, când, în vreme ce se străduia să refacă istoria vicisitudinilor familiei d'Urberville, observase numele

lui Durbeyfield pe căruță acestuia și, de atunci, se apucă să caute date despre tatăl și bunicul negustorului ambulant, până ce nu mai avusese nici o îndoială asupra legăturii dintre cele două nume.

— La început, mă hotărâsem să nu te tulbur cu o informație atât de nefolositoare, adăugă el. Totuși, uneori pornirile noastre sunt mai puternice decât judecata. M-am gândit că poate și dumneata știai câte ceva despre aceasta.

— Păi, ce-i drept, am mai auzit, o dată sau de două ori, că familia mea a cunoscut și zile mai bune, înainte de a veni să locuiască în Blackmoor. Dar n-am luat seama la vorbele astea, crezând că vor să însemne faptul că odinioară aveam doi cai, pe când acum avem doar unul. Ce-i drept, am o lingură veche de argint și o pecete veche, dar, Doamne, ce înseamnă o lingură și o pecete?... Și când mă gândesc că eu și toți acești nobili d'Urberville eram de-același sânge, în toată vremea asta! Se zicea că străbunicul meu avea secretele lui și că nu voia să spună de unde se trăgea... Însă, dacă pot să îndrăznesc, pastore, acum unde ni se înalță fumul, adică vreau să zic acum unde trăim noi ăștia, ai d'Urbervillilor?

— Nu mai trăiți nicăieri. V-ați stins... ca familie de nobili ai ținutului.

— Asta-i rău.

— Da... este ceea ce calpele cronici familiale numesc stingere pe linie bărbătească... adică v-ați degradat, ați decăzut.

— Bine, dar unde suntem îngropăți?

— La Kingsbere-sub-Greenhill – acolo odihniți, rânduri-rânduri, în cavourile voastre, cu efigiile voastre, sunteți o mulțime sub lespezile de marmură de Purbeck.

— Și unde să fie conacele și moșii familiei noastre?

— Nu mai aveți nimic.

— Așa? Nici măcar un domeniu?

— Nici unul; cu toate că ați avut cândva cu duiumul, cum am spus, căci familia voastră a avut numeroase ramuri. Aici, în comitat, există o reședință seniorială de-a voastră la Kingsbere, una la Sherton, una la Millpond, una la Lullstead și una la Wellbridge.

— Și, oare ne vom mai lua vreodată bunurile înapoi?

— Ah!... Asta n-aș putea să spun.

— Și ce ar fi cel mai bine să fac eu, domnule? întrebă Durbeyfield, după o scurtă pauză.

— Oh! nimic, nimic; poate doar să-ți chinui singur cugetul, gândindu-te la „cum au căzut vitejii”¹. Lucrurile acestea pot fi de un oarecare interes pentru istoricul și genealogistul ținutului, dar nimic altceva. Sunt mai multe familii printre cele ale sătenilor de prin părțile noastre, cel puțin la fel de ilustre. Bună seara!

— Dar, pastore Tringham, nu vrei să vii să bei o halbă de bere cu mine pe chestia asta? Au o bere la butoi destul de bunicică la Picătura Curată – deși, ce-i drept, nu atât de bună ca la Rolliver.

— Nu, mulțumesc, nu în seara asta, Durbeyfield. Iar dumneata deja ai băut destul.

¹ Verset biblic din „Cântarea de jale a lui David pentru Saul și Ionatan” (2 Samuel 1:19 și 27)

Și, cu acestea, pastorul își văzu mai departe de drum, punându-și întrebarea dacă a făcut bine dezvăluindu-i lui Durbeyfield acest neobișnuit fragment din ceea ce aflase în cercetările sale.

După ce îl pierdu din ochi pe pastor, Durbeyfield mai făcu vreo cățiva pași, cufundat în reverie, apoi se așeză în iarba de pe marginea drumului, punându-și coșul înainte. Câteva minute mai târziu, pe drum apăru un Tânăr, mergând în aceeași direcție pe care o urmase, la început, și Durbeyfield; acesta din urmă, cum îl văzu, îi făcu un semn cu mâna, iar flăcăul își iești pasul, apropiindu-se.

– Băiete, ia coșul ăla de jos! Vreau să te duci undeva, cu o mică solie din partea mea.

Flăcăiandrul, subțire ca un țâr, se încruntă.

– Dar cine-oi fi tu, John Durbeyfield, ca să-mi poruncești și să-mi zici „băiete”? Îmi știi numele la fel de bine cum îl știi și eu pe-al tău!

– Zău? Ba nu știi nimic, că tocmai ăsta-i secretul!... Asta-i secretul! Acuma fă cum îți spun și du mesajul pe care îți-l încredințez... La urma urmei, Fred, cred că ție îți l-aș putea împărtăși. Secretul este că eu sunt de viață nobilă – numai ce-am descoperit acest lucru, chiar în după-amiaza asta, p.m.!

Și, făcând acest anunț, Durbeyfield, cum sedea el aşa jos, se tolăni cu desfătare pe tăpșan, printre margarete.

Flăcăul rămase mut în fața lui Durbeyfield, măsurându-l cu privirea din cap până-n picioare.

– Sir John d’Urberville... Iată cine sunt! continuă omul, culcat. Asta, dacă și cavalerii or fi fost

baroni... ceea ce au și fost. Stă scris în istorie totul despre mine. Cunoști vreun loc, băiete, pe nume Kingsbere-sub-Greenhill?

– Mda. Am fost o dată acolo, la târgul de la Greenhill.

– Ei bine, sub biserică acelui oraș zac...

– Da’ nu-i nici un oraș... În locul ăla, vreau să zic. Cel puțin nu era oraș când am fost eu acolo... era o așezare cât palma, s-o cuprinzi dintr-o privire...

– Lasă așezarea, băiete... nu despre asta vorbim noi acum. Sub biserică din parohia de acolo zac strămoșii mei... cu sutele... Înveșmântați în zale și cu giuvaieruri... În sicriu ferecate cu plumb, cântărind tone și tone. Nu există alt om în tot comitatul South-Wessex care să aibă în familie schelete mai multe și mai nobile decât mine!

– Zău?

– Acuma ia coșul de jos și du-te la Marlott, iar când ajungi la hanul Picătura Curată, spune-le să-mi trimîtă neîntârziat un cal și o trăsură, ca să mă ducă până acasă. Și în trăsură să pună o măsură de rom, într-o sticluță, și s-o treacă pe răboj, în socoteala mea. Iar după ce faci asta, duci coșul la mine acasă și îi spui neveste-miei să lase spălatul rufelor, că nu-i zor să termine, și să aștepte până am s-ajung eu acasă, fiindcă am vești să-i dau.

Cum flăcăul nu se clintea, afișând un aer neîncrăzător, Durbeyfield își vârî mâna în buzunar și scoase un siling, unul dintre puținii pe care îi avea la el.

– Ține, pentru osteneala ta, băiete!

Banul produse o schimbare în atitudinea băiatului.

– Prea bine, Sir John! Mulțumesc! Mai pot face ceva pentru domnia ta, Sir John?

– Să le spui, acasă la mine, că mi-ar plăcea să mănânc la cină... ei bine, niște friptură de miel, dacă au de unde să facă rost... iar dacă nu, atunci niște caltaboș, iar dacă nu se poate nici asta... fie! merge și o tochitură.

– S-a făcut, Sir John!

Băiatul luă coșul și, pe când se pregătea să plece, se auzi muzica unei fanfare venind dinspre sat.

– Ce-i asta? întrebă Durbeyfield. N-o fi în cinstea mea?

– Sunt femeile de la procesiunea de binefacere, Sir John. Și fiica dumitale este printre ele.

– Aşa-i!... Chiar uităsem de asta, prins cu gândul la treburi mult mai importante. Ei, dar tocește-ți pingelele până la Marlott, te rog, și comandă trăsura aia, iar eu poate dau o raită, să inspectez procesiunea.

Flăcăul plecă, iar Durbeyfield rămase în aşteptare, lungit în iarbă, printre margarete, în asfințitul soarelui. Multă vreme nu mai trecu nimeni pe drum, iar slabele acorduri ale fanfarei aveau să fie singurele sunete omenești care se auzeau în căușul dealurilor întunecate.

CAPITOLUL II

Satul Marlott se ascunde printre dealurile dinspre nord-est care mărginesc frumoasa Vale Blakemore sau Blackmoor, despre care am pomenit mai sus – un ținut izolat, împresurat de dealuri, în general încă nevizitat nici de turiști, nici de pictori peisagiști, deși se află la numai o oră depărtare de Londra.

Cel mai bine este să privești valea de pe culmile dealurilor care o înconjoară – mai puțin, poate, în timpul secelor de vară. O excursie pe jos, fără călăuză, pe drumeagurile înguste, întortocheate și noroioase și prin văgăunile de pe-aici, pe vreme rea, și-ar cam putea crea neplăceri.

Acest petic de pământ mănos și adăpostit, în care ogoarele nu sunt niciodată pârjolite de soare și izvoarele nu seacă niciodată, este străjuit la miazăzi de abruptele creste de calcar ale dealurilor numite Hamledon Hill, Bulbarrow, NettlecombeTout, Dogbury, High-Stoy și Bubb-Down. Călătorul care vine dinspre coastă, după ce ostenește mergând spre miazănoapte vreo douăzeci de mile, pe dealuri calcaroase și prin lanuri de porumb, când ajunge pe buza

unei pante, descoperă cu surpriză și încântare plăcerea de a cuprinde cu privirea, desfășurat ca o hartă la picioarele sale, un ținut cu totul deosebit de cel pe care l-a străbătut până acolo. În spatele său sunt dealurile, iar în față razele soarelui luminează niște pajiști atât de largi, încât îi dau priveliștii un aer de nemărginire. Drumurile sunt albe, gardurile vii sunt joase și mustind de sevă, văzduhul este transparent. Aici, în vale, lumea pare să fie construită la o scară mai mică și toate par mai delicate; câmpurile sunt mai curând poienițe, atât de mici încât, de la această înălțime, șirurile de garduri vii ce le îinconjoară apar privirii ca o plasă, cu fire de un verde întunecat, întinsă peste verdele mai palid al ierbii. Atmosfera de jos, din vale, pare toropită și atât de îmbibată de azuriul cerului, încât ceea ce pictorii numesc plan mijlociu are aceeași nuanță, în vreme ce orizontul de dincolo de el este de cel mai adânc albastru ultramarin. Ogoare cultivate sunt puține și înguste; doar cu mici excepții, priveliștea este o masă întinsă și bogată de iarbă și copaci, îmbrăcând dealurile mai scunde și coborând în văile mai mici pe care le cuprinde cea adâncă. Astfel se infățișează Valea Blackmoor.

Comitatul acesta prezintă un interes istoric tot atât de mare cât și cel topografic. Valea a fost cunoscută, în timpurile străvechi, sub numele de Pădurea Cerbului Alb, după o ciudată legendă din timpul domniei regelui Henric al III-lea, care povestește cum un anume Thomas de la Lynd a ucis un minunat cerb alb, pe care regele îl prinseșe mai întâi, dar îl crucește, iar Thomas este silit să plătească din greu pentru fapta lui. În zilele

acelea, și până nu de mult, ținutul era unul împădurit. Chiar și acum se mai pot vedea urmele infățișării sale de odinioară, în dumbrăvile cu stejari seculari, în brâurile de arbori de pe costișe și în trunchiurile scorburose ale copacilor care mai umbresc numeroasele pășuni ale văii.

Pădurile s-au dus, însă câteva obiceiuri vechi, născute la umbra lor, încă au rămas, deși majoritatea s-au păstrat doar într-o formă metamorfozată sau mascată. Așa s-a întâmplat, de pildă, cu dansul din ziua de 1 Mai, pe care îl vom întâlni, în după-amiaza despre care vorbim, în chip de alai de petrecere sau de „procesiune“, cum i se zicea pe-aici.

Era un eveniment important pentru tinerii locuitori din Marlott, deși semnificația sa originară le scăpa participanților la ceremonie. Specificul său constă mai puțin în menținerea obiceiului străvechi de a merge în procesiune și apoi de a dansa de fiecare dată cu prilejul acestei zile cât mai ales în faptul că la procesiune luau parte exclusiv femei. În rândurile bărbaților nu mai aveau loc astfel de serbări sau erau, oricum, mai puțin demne de remarcat, iar, fie din pricina sfelii înnăscute a sexului slab, fie din pricina atitudinii ironice din partea bărbaților din familiile lor, aceste câteva ritualuri de adunare a femeilor, căte se mai păstraseră prin partea locului (în caz că mai existau vreunel și prin alte părți), pierduseră mult din strălucirea și popularitatea de odinioară. Numai femeile din Marlott continuaseră